

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Нині держава особливо приділяє велику роль питанням наповнення державного бюджету. Соціальні видатки, витрати на оборону, розрахунки за зобов'язаннями та видатки на структурну перебудову економіки потребують значних коштів. Без активно працюючої економіки наповнити дохідну частину бюджету буде складно. Тому особливої уваги потребує реальний сектор економіки. На цьому етапі держава повинна вжити усіх заходів, для того, щоб економіка почала ефективно працювати.

Кредитування реального сектору економіки має носити характер державної політики, що сприяє вирішенню завдання стимулювання пропозиції кредитів та кредитної активності суб'єктів економіки. Тільки в цьому випадку будуть створені умови для розвитку економіки.

Участь держави в системі фінансування реального сектору економіки має здійснюватися тією мірою, яка потрібна для підтримання макроекономічної рівноваги, створення конкурентного ринкового середовища, формування фінансово-кредитних ресурсів з метою задоволення потреб розвитку економіки, забезпечення національної безпеки та досягнення конкурентних переваг у світовій економіці.

При переході української економіки на шлях розвитку необхідно приділити особливу увагу питанню розширення кредитування підприємств великого, середнього та малого бізнесу. Нині недостатньо звичайного зростання економіки, потрібна економічна революція, при цьому працювати має бути вигідно; реальність державних планів повинна бути підкріплена достатніми ресурсами і потужними стимулами.

Умовою довгострокового зростання економіки мають стати висока швидкість і безперервність інноваційного циклу, яку слід забезпечувати фінансовими інститутами. Особлива роль у даному процесі належить банківській системі, проте сьогодні на строк понад 5 років надали не більше 5% загального обсягу кредитів, у той час як в європейських країнах більше половини кредитів видається на більший термін. Труднощі обумовлені дефіцитом «довгих» ресурсів; низькою капіталізацією банків, активи яких в 10-15 разів менше активів окремо взятих європейських банків, при цьому за співвідношенням банківських активів Україна відстає в середньому на 250-300%. Це вже загальнодержавна проблема.

Тому Україна потребує ключового інструменту державної економічної політики, котрий би мав на меті, модернізацію і розвиток несировинної економіки, і в першу чергу, наукомісткої промисловості і т.д. Результат досягається за допомогою фінансування кредитних організацій та юридичних осіб, які здійснюють підтримку малого та середнього підприємництва. Таким інструментом можуть стати державні банки.

Для цього потрібно, перш за все, розробити програму з питань відбору підприємств, субсидування процентних ставок, надання державних гарантій в якості забезпечення виконання зобов'язань підприємств; укласти угоди про співпрацю з суб'єктами, враховуючи філійну мережу державних банків.

Кредитування корпоративних клієнтів залишається найважливішим пріоритетом роботи державних Ощадбанку України та Укресімбанку. За обсягами вкладень у

реальний сектор економіки Ощадбанк займає лідируючі позиції в банківському секторі, на нього припадає більше третини всього обсягу наданих кредитів клієнтам від загальної кількості кредитів, наданих всіма банками. Отримавши державні преференції, державні кредитні організації змогли запропонувати вигідніші умови клієнтського обслуговування. Більшість гравців банківського сектора відзначали, що державні банки зуміли перевести частину клієнтської бази в сегменті юридичних осіб, встановлюючи демпінгові ставки за кредитами, що вплинуло на роботу банків, позбавивши їх великих клієнтів. Державні банки можуть пропонувати тривалі терміни кредитування, вигідні ставки, поетапне фінансування інвестиційних програм і можливість організації кредитування з використанням схеми синдикуваного кредитування.

Головною метою кредитної роботи цих банків є формування якісного і прибуткового кредитного портфеля з метою отримання максимального прибутку. Так, порядок участі кредитних організацій в реалізації інвестиційних операцій визначається в рамках інвестиційної політики кожної кредитної організації. Однак необхідно зупинитися на такому факті, як особливість участі регіональних філій великих банків у реалізації інвестиційних кредитів. Так, за інвестиційними операціями з об'ємом передбачуваної участі банку (його філії) встановлюється мінімальний розмір необхідного кредиту, нижче якого кредит не розглядається. Мінімальний розмір не однаковий у різних банках, де роль філій у здійсненні подібних операцій полягає в пошуку потенційних угод в регіоні та надання технічного сприяння структурним підрозділам головної організації в зборі документів, проведенні робіт на місці і наступному моніторингу операції. За інвестиційними операціями з малим об'ємом (малі інвестиційні операції) банки прагнуть структурувати подібне фінансування діяльності та інвестиційних операцій з використанням інструментів боргового фінансування, повернення якого забезпечене фінансовими потоками від звичайної поточної діяльності клієнта.

Однак цього не достатньо, оскільки в умовах фінансової кризи різко обмежилися такі форми фінансування як венчурний капітал, заступництво фірм бізнес-ангелами, IPO, відповідно істотно зростає роль кредиту, як основної форми фінансування реального сектору економіки, з урахуванням специфіки української економіки. У зв'язку з цим доцільне розроблення та наступне прийняття на державному рівні закону про кредитування та заходи державної підтримки його існування, в якому мають знайти відображення:

- основоположні поняття, пов'язані з кредитуванням («позичальник», «кредитор», «кредитування», «державне кредитування», «кредитування реального сектору економіки», «ліміт кредитування» тощо), оскільки відсутність законодавчо встановлених дефініцій, пов'язаних з кредитною діяльністю, особливо небезпечно, коли вже зараз обговорюються зміни в Податковому кодексі з метою надання пільг окремим компаніям;

- концептуальні засади, принципи, стержневі характеристики національної моделі кредитування, місце і роль держави в ній, пріоритетні напрямки, суб'єкти та об'єкти кредитування;

- форми безпосередньої державної участі в механізмі банківського кредитування, які (повністю державні чи приватно-державні) банки необхідно створити, яким чином і в яких розмірах держава буде брати участь у формуванні фондів кредитних ресурсів;

– основні критерії проектів розвитку реального сектора економіки, дотримання яких необхідне для кредитування, а також порядок проведення експертизи проектів, кредитування яких передбачається здійснювати державними та приватно-державними кредитними організаціями;

– виділення реального сектору в економіці;

– заходи державної підтримки приватних банків, що здійснюють кредитування реального сектору економіки (надання державних гарантій, податкових пільг учасникам процесу кредитування).

Державна кредитна політика повинна вирішувати триєдине завдання:

– стимулювати пропозицію кредитів, що сприяють розвитку реального сектору економіки (відповідно розвитку економіки і національної безпеки країни);

– стимулювати активність суб'єктів економіки, специфіка діяльності та фінансове становище яких не дозволяють самостійно вирішувати питання фінансування своєї діяльності;

– стимулювати інноваційність індивідуумів, колективів підприємств і організацій, конструкторських бюро, наукових лабораторій і т.д., як генераторів ідей, винаходів.

На нашу думку, лише виконання сукупності названих заходів може створити умови та дати поштовх для розвитку економіки та забезпечення національної безпеки в умовах посиленої глобальної нестабільності та військової агресії.

Олена МУЛЯРЧУК

аспірант кафедри економічної теорії

Львівський національний університет імені Івана Франка

АНАЛІЗ РІВНЯ МОНЕТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Адекватний рівень насиченості економіки грошима важливий для ефективного функціонування економіки та досягнення стабільного економічного зростання. Тому на сьогодні актуальними залишаються питання дослідження рівня монетизації економіки України, визначення індексів розвитку грошово-кредитного ринку, які також мають вплив на монетизацію, комплексний аналіз динаміки показника рівня монетизації та його відповідність оптимальним значенням.

Упродовж 1996–2013 рр. рівень монетизації в Україні зріс з 11,5 % до 62,5 % (на 51 в. п.), що свідчить про зростання забезпеченості реального сектору грошовими засобами. Важливо визначити інтервал величин, у межах яких створюється найбільш сприятливі умови для функціонування фінансової сфери, тобто оптимальний рівень монетизації [2, С. 130]. Це питання залишається відкритим. Тому ми порівняємо показник із пороговими значеннями, визначені Наказом «Про затвердження розрахунку рівня економічної безпеки України» [4]. Починаючи з 2007 року, монетизація досягає порогового значення І рівня (50 %), що для економіки країни, яка не здійснює структурних реформ, може бути загрозливим явищем. Вже станом на кінець 2013 р. зафіксовано перевищення II рівня – показник монетизації сягнув 62,5 %, що вимагає термінового вжиття заходів. Перевищення порогового значення II рівня характеризує появу загрозливих процесів у фінансовій сфері.